

PERTINENT RELAES.

Van alle 't geene is voorgevallen ontrent het Attacqueren van het Retranchement tot De-nain , door het Vyantlyck Leeger onder 't Commandement van den Marechal de Villars , op den 24. July 1712.

NA dat de Geallieerde Leegers den 26. May uyt het Campement van Anchin en Marchienne waren opgebroken; ende Schelde gepasseert hadden tot Neuville, en Lourche, en sig Campeeren de regter Vleugel tot Noyelle, en de linker tot Solemme, hebbende de Schelde voor, ende Selle agter haer; wiert ter selver tyt gederacheert den Graeff van Albermarle met 13. Battaillons en 30. Esquadrons, om post te vatten tot Denain op de Schelde, om de communicatie met Marchienne te verseekeren, waer vandaen men de Vivres en Ammunition moesten trekken; den selven dag deet hy arbeyden aan een Retranchement geteekent B., om syn Troupes in sekerheyt te Camperen, waer van de rechter Vleugel sig aenfloot aende oude Linie die de Vyant gemaekt had van de Scarpe tot de Schelde, na de Bataille van Malplaquer, en de linker Vleugel aen de Schelde; de Generaels Persoonen logeerden sig inde abdy en het Dorp van Denain getekent A., de noodige Posten wierden overal beseth, en alle precautien genomen voor de securiteit van die Post, te weeten de Velt wachten van de Cavallerie geteekent 17. de andere die verder stonden na de kant van Abscon en Marchienne hebbende op dit plan niet gebragt kunnen werden; als meede een wagt van nfanterie aen de water Molen C., alwaer een voet pat was over de water schuttinge om te komen inde weyden van het Eylantje achter de Abdy; een aen de houte Brug D., van waer men meede uyt de Abdy inde gemelte weyden konde koomen, En aen de twee Pontons Bruggens E., als meede verscheyde andere buyten Posten ten getalle van 5. à 600. man. Den 30. Mey vertrokken de Saxische Troupes ten getalle van 6. Battaillons en 12. Esquadrons na het groot Leeger, en wierden de selve aenstonts weeder door andere geremplaceert: Oudertusschen deet Mylord Albemarle ten spoedigsten arbeyden aan een dubbelde Linie van Communicatie door de Plaine van Denain tot aende Abdy van Beaurepaire, dewelke op het plan geteekent is, deesse Linie was tween en een halfuyr lank, en wiert van distantie tot distantie beseth met Kedouten, en waghten, om de passages van de Convoyen die na't Leeger moesten gaen te verseekeren tegens de Vyantlyke Partyen, en Entreprises; Den 31. detacheerde Mylord Albemarle den Brigadier Berckhoffer, met de Regimenten van Murray, Esprins Wolfsbuttel, Berner, en Els, en 3. Esquadrons van Schellard, om de Scheepen geladen met Artillery, en Ammunition, tot Marchienne te bewaren; de Cavallerie die reets tot Marchienne was bleef aldaer, en de Infanterie deet Mylord Albemarle Camperen in het Retranchement by de Abdy van Beaurepaire, om de Scheepen teegens een aenflag van de Vyanden te dekken, den 7. Juny Campeeren haer de Geallieerde Leegers tusschen de Selle, en 't Reviertje 't Escailou, de regter Vleugel by Flory, een kleyn uyrtye van Denain, en de linker Vleugel by Chateau Cambresis, om het beleg van Quesnoy te dekken; en diende het geseyde Corps doenmaels om al de Convoyen van Ammunition, en Vivres, van Marchienne na 't Beleg te brengen; welk Beleg geyndigt synde, wiert geresloveert dat van Landrechies te onderneemen, dog alsoo de Armée als dan over 't Reviertje de Escailon soude moeten gaen, begon men den 8. July te arbeyden, aan een Retranchement om de Bruggens tot Denain teegens de insultes der Vyanden te dekken, geteekent F., 't welk men deet bewaren door het Regiment van Esprins Wolffensbuttel, 't geen aldaer in 3. Pelottons gecampeert wiert; ter selver tyt wiert gearbeyt aen een nieuwe Linie van Communicati van Denain, na Thian, geteekent G., om de passage van de Convoyen te verseekeren voor 't Beleg van Landrechies, ende Brug van Communicatie tot Thian, te dekken, den 14. Jully wiert de eene Pontons P., te gebraken, om den 17. gebruukt te worden om de Communicati over de Sambre te maeken, en over de Inondatie onder en boven Landrechies, om de State te Investeeren. Den 16. passeerde den Prins van Savoyen 't Riviertje Escailon met syn Leeger, en alle de Vreemde Troupes, en deet deselve Campeeren de regter Vleugel tot Thian, en de linker tot Fontaine au Bois, by Landrechies, geteekent I., de eerste Linie makende front na 't Escailon, ende 2. na Valencyn, en Queinoy: Den 17. wiert de nieuwe Linie van Communicati tuschen Denain en Thian, geteekent G., geoccupeert door ses Keyserlyke en Paltissische Battaillons, geteekent H., onder 't Commandement van den Lieutenant-General Secking, ende Majoores-General Prins van Holstein, en Zobel, om deselve Linie te bewaren, en te beletten dat de Vyanden van die kant het Corps tot Denain niet en souden konnen separeeren van het groot Leeger; den selven dag wiert den Prins van Anhalt gedetacheert met 30. Battaillons en 40. Esquadrons om 't Beleg van Landrechies te doen, en onder dat getal enige synde van het Corps van Mylord Albemarle, die derwaerts marcheerden, wierden deselve aenstonts weeder geremplaceert; sodanig dat het Corps tot Denain doenmaels bestont uyt 10. Battaillons, en 23. Esquadrons, dewelke gecampeert stonden, de Cavallerie en Infanterie tuschen malkander gemengelt langs het Retranchement, van de linker tot de rechter Vleugel, geteekent L., synde het Parck vande Artilleryye, geteekent M., alwaer noch verscheyde materialen en Artillery behoeftens waeren, die van 't Belech van Quesnoy waeren over gebleeven beset met een wagt Infantery.

Quesnoy waeren over gebleeven, beset met een wagt Infantry. Den 19. passeerde het Vyantlyk Leeger de Schelde, onder en boven Cameryck, na dat sy al haer Troupes tot Monchireux, en op de posten langs de Sencette, 't samen hadden getrokken, en floeg sig neer, de linker Vleugel by Cameryck, en de rechter tot Casteler, voorgeevende tot een Battaille te willen koomen: waer op den Prins van Savoyen sijn Leeger in de Wapenen liet koomen, en aan Mylord Albemarle ordonneerde, om sig met sijn Corps (indien 't nodig was) marschvaerdig te houden. En dewyl de Vyanden den 20. haer mouvementen na de kant van de Sambre continueerden, deet hy het groot Leeger na de linker Vleugel fluyten, en ordonneerde nogmaels aan Mylord Albemarle om sig op de eerste orde gereet te houden om te marcheeren, soo als hy ook deede, alhoewel de intentie niet en was om sulx te doen, dan in de uytterste extremiteyt. De Vyanden haer doenmaels neergeslagen hebbende agter de Selle, de linker Vleugel tot Vieilly, Couchy, en de regter Vleugel tot St. Martin, tegens 't Bosch van Bohain, en den Heer Prins van Savoyen een Linie hebbende laten maken, van de source van 't Escaillon, tot aan de Sambre, om sijn linker Vleugel te dekken, en de Communicatie met de Troupes van 't Beleg te houden, welke Linie hy deet besetten met 12. Battaillons, deet hy sijn Troupes weer in haer oude Campement rukken, en ordonneerde aan Mylord Albemarle insgelyx te doen, 't welk geschiet synde. En Mylord Albemarle siende, dat de eene Pontonsbrug get-kent E., die den 14. opgebroken, en den 17. voor Landreichies geemployeert was, volgers: de beloften niet weer om wiert gesonden, liet hy immidiat na dese mouvementen arbeyden aan een houtte Brugge, waer toe alle de Timmerluyden wierden gecommandeert, een meenigte arbeyts

voilk , en s. a 600. man , om het noodige hout uyt de naeltbygelege boschen te halen welken arbeit duerde tot den 24. als wanneer de Brug voltooyt soude syn geweest , indien de Vyanden ons niet hadden geattaqueert , en konde deselve niet eer voltrokken werden , te oorsaek van de Revier , die soo breet was , dat die niet minder dan met 8. Pontons kond beslagen werden , en derhalven veel moeyte en arbeyt vereyschte ; den 23. arriveerde tot Marchienne nog een Convoy van Doornyk , daer 2. Battaillons by waeren , die men order gaf om tot Beaurepaire by den Bregadier Berkhoffer te blyven , dewelke vervolgens by zig had de 6. Battaillons en 3. Esquadrons , en den Graef van Albemarle gaf hem ordre , of somtijt den Vyant het oog op Marchienne mogte hebben ; dat hy , ingevalle sy hem naderden met een superieure magt , sig met zyn Troupes van Beaurepaire derwaerts soude begeven , en sich Campeeren tuischen de Scarpe , en 't groote Moeras , alwaer maer eene passage was on aen de Scheepen te koomen , synde de Prioré van Hamage op de linkerhant , en 't Fort van Riolet op de regterhant wel beseth ; den 21. 22. en 23. was den Vyant continueel in beweeging na de kant van de Sambre , om ons te doen gelooven , dat hy het oog hat op het Beleg van Landrechies , en 't selve wilde doen opbreken ; liet Bruggenlaen over de Sambre , en openingen maken in 't Bos van Femy , als of daer over wilde gaen , en maakten alle mouvementen die konden strekken , om te persuaideren dat hy onse Linie voor Landrechies wilde aan tasten . Dogh hy nam ondertussen bedektelyk alle mesuren om het Corps tot Denain te attaqueeren , en Marchienne weg te neemen , tot dien eynde had den Marechaux de Villars reets ordre gegeeven aen het Garnisoen van Valencyn om sig marschvaerdig te houden , en den 23. smiddags sont hy alle syne Housaren uyt , om het Velt te doorstropen tuischen Cameryk , Bouchain , en 't groot Leeger , en sunt een meenigte Partyen , te voet en te paet , op aile de passages van de Selle , en de Schelde , om te beletten dat wy geen kennis souden krygen van syn deselein s'avonts ten 7. uyren deet hy den Graeff Coigny met 30. Esquadrons Dragonders avanceere na onse Linien van Circonvallatie voor Landrechies als of hy ons die nagt aldaer wilde attaqueeren , maer ter selver tyt detacheerde hy den Marquis de Vieuxpont met 30. Battaillon , al de Pontons , en een Brigade Cavallerie , als mede de den Lieutenant-Generael d'Albergat , met 20. Battaillons en 40. Esquadrons om te souteneeren , daer op volghde het geheele Leeger , waer van men de groote Bagage had gesonden na St. Quentin en Ham , de march van de Infanterie wiert gedekt door den Graeff van Broglio met 49. Esquadrons van 't Corps de reserve , die met eenen ordre had om te besogen dat niemand 't Reviertje de Selle konde pasleeren , om ons kontschap te gheeven van haer marsch . In dese ordre is den Vyantseer precipitantelyk den 23. s'avonts na Sonnen ondergangh , en na dat de retruite geflagewas uyt haer Leeger tot Château-Cambresis opgebroeken , marcheerende linx af den geheelen nagt door de plaines , tuischen de Schelde en de Selle , tot op de Schelde beneeden Boucain by Neuville , alwaer het Hooft met den dagh aengekomen synde , wierden aenlants & Bruggen gelagen om over die Revier te gaen . Achte sien is op het Plan N.

Niet teegenstaende dat Mylord Albmarle versheyde spions continueel in 't Velt hadde om op de beweegingen tusschen de gesyde Revieren te passen, kreeg hy egter geen demste naricht van haer marsch, apparent dat sy syn aengehouden en gevangen, of niet over Revieren hebben kunnen koomen, wegens de meenigte van de Vyantlycke Parthen; hy kreeg ook geen de minste tyding uyt Bouchain, niet teegenstaende de Bruggens niet ver van daer tot Neufville wierden geslagen, en dat hy tot die tyt toe een reguliere Correspondentie aldaer hadde geëtablisseeert, en eaderhouden, en dagelyx daer van ook tydinge bequamen hebbende boven dien aen de Ingeseeten van de dependentie van Bouchain expresselyk door ordonneercr, op het minste mouvement der Vyanden in die na bvrsscher, daer van aen stonts kennis te gheven aan den Commandant van die Practs. En dewyl den Heer Prins van Savoyen den 24. smorgens ten 7. uyrq eerst tyding bequam van 't Vyants march, kou hy uyt het groot Leeger ook gecu maigh huren. En wiert hy derhalven niet eerder gewaeschout als s'morgens tusschen 7. en 8. uyr en, door den Gennrael-Majoor Bothmar, die hem den dag was, en het Campement visiterde, dat den Vyant zig vertoonde by Avesne le Sec. Mylord Albmarle gaff daer van aenstonts kennis aan den Heer Prins van Savoyen, die hem niet leggen dat hy iels terstont by hen soude koomen, soo als hy daer na ook deede, en selver tyt deet hy het geconcerdeerde signaal gheeven, van ses Canon schooten, soo om het groot Leeger, en de posten tot Marciennes, Bouchain, en St. Amand, te adverteeren, en om de paarden van de Cavallerie, die op de weyde waren (soo als die van 't groot Leeger te rugh te doen koomen, dewelke in't kort weerom gekoomen synde, deet Mylord Albmarle aenstonts de Cavallerie opsitten, en den Generael-Majoor Graef van Croix met drie seeven Keyserlycke Esquadrons, getekent S., geposteert hebbenden voor de regter Vleugel van het Retranchement, op de groot weg na Valencyn, om het Garnisoen van die Plaets observerent, 't welk meede uyt getrikken synde sig begon te vertoonen op de hooge van Hurtebize synde haer mars getekent R., marcheerde hy met de overige 16. Esquadrons, de plaine, op de linkerhant, met intentie om den Vyant de passage tot Neuville te dispertere, niet weetende dat haere Bruggens reets geslagen waeren, nog dat haer Troupes parfeerden, dewyl die in de gront synde van ons niet konden gesien werden, ter oorsaek van een groote hoogte die tusschen beyden was, dog soo ras als hy met het hoofd van de Cavallerie geteekent P., tot op de hoogte was geavanceert, bevont hy dat een groot gedeelte van 't Vyants Infanterie, en Cavallerie, onder malkander gemengelt, reets over de Schelde waren haer in de plaine langhs Escaudain extendeerden synde haer mars geteekent O., en dewyl het derhalven niet moogelyk was haeraen te tasten, deet Mylord Albemarle de gesyde Esquadrons rangeren voor het Retranchement, met de rechter Vleugel na de Linie van Communicatie, tusschen Denain en Marchienne, en de linker Vleugel na de weyden langs de Schelde gelyk de letter Q. aen wyft, tot dat mey verder soude kunnen sien wat mouvementen den Vyant soude doen, maer alsoo sy daer op haer dispositie begonden te maeken, om met haer Cavallerie die seer nombreus was, de onsefte attaqueeren, deet Mylord Albemarle deselve, weeder het Retranchement te rug keeren. sonder het welkeden Vyant die aenstonts door haere superioriteit over hoop geworpen souden hebben, en siende verdres, dat den Vyant syn marsch voortsette om de gemelte Linie van Communicatie te passeeeren, en signaal te voegen by het Guarnisoen van Valencyn, deet hy eenige Esquadrons, geteekent T., uyt het Retranchement avanceeren tusschen de voorseyde beyde Linien, die van distantie tot distantie met eenige redoutten en wagten waren beseth, en ook op geen andere wyse beseth of verseeckert konden werden, ter oof dat die een distantie van derde halfuyr lank was, dogh de Vyanden sulx siende, en veel nader dan by synde, occupeerden deselve met haer Infanterie, om de passage van haer Cavallerie te cileerden, foodanig dat het niet moogelyk was haer die te disputeren, ten aensien van haer superioriteit, soo dat sy haer marsch geteekent O., daer meede voortsetteden, tot aan de oude Franse Linie, inmiddels hat den Graef van Albemarle syn Infanterie bestaende in 10. Battalions door den Lieutenant-Generael Graef van Dhona, ende verdere Generaels, langs het Retranchement doen posseeren gelyk op het plan te siens, te weeten 1. 't Regement van Prins C.

rel, 2. 't Regement van Cavanac, 3. Ketteler, 4. Spaen, 5. Albemarle, 6. Lippe ; 7. duits-meester 8. Wielderen, 't welk inde reduyt geposteers was, 9. Feichenbach, 10. Douglas, ontrent de klokke 10. uren arriveerden den Heer Prins van Savoyen, met verscheide van dessels Gene-raels Persoonen, recogniseerde personelyk 's Vyants marsch, en mouvementen, visiteerde het Retranchement, ende dispositie van de Infanterie, en ordonneerde daer op aen de Caval-lerie om de Schelde te repasseeren, dewyl die van geen utiliteyt meer konde syn, alsoo den Vyant met syn geheel Leeger gepasseert synde, ons Retranchement van alle kanten ten naeu-sten had ingesloten, welke Cavallerie gerepassieert synde, lier weeder formeerde op de overfyde van de Schelde, op het terrain geteekent V. En dewyl onse 10. Btaillons, drie man hoog gepos-teert synde, maer ruym een derdendeel van het Retranchement besloegen, na de linker Vleugel, en het midden; en dat de regter Vleugel geheel ontbloot, en sonder volk was, deet den Heer Prins van Savoyen passeeren de 6. Keyserlyke en Paltsische Battalions, geteekent H., die gecam-peert stonden in de nieuwgemaakte Linie van Communicatie tuschen Thian en Denain, die 't naeste by der hant waeren, en die sig op de rechter Vleugel van het Retranchement posteerden, gecommandeert synde door den Lieutenant-Generael Secking, en de Generael Majoors Prins van Holstein, en Zobel, te weeten, 11. Ysselbach, 12. Efferen, 13. Soltzbach, 14. Baden, 15. Dussig, Maas, en Rur.

Duyfch Meester het 2. Battaillons, en 16. Eyb.
Ondertusschen rangeerde zig het Vyandelyk Leeger in Battaille, om ons Retranchement aengetasten, op het terrain W., de Infanterie voor, ende Cavallerie achter, het Guarnissoen van Valencyn stelde zig meede in Slaghorder, en besloot de regter Vleugel van ons Retranchement; En den Vyant maakte met alle precipitante zyn dispositien om ons te attaqueeren, eer wy meer renfort van Troupes uyt het groot Leeger souden kunnen krygen, te weten 30. Battaillons, 80. Compagnien Granadiers, en een Piquet van yder Regiment van 't Leeger, als meede alle haere Dragonders die zy deede afflitten. De Dragonders formeerden de eerste Colomme geteekent X., op haer rechterhand, en marcheerden door de weyden lanchs de Revier na de linker Vleugel van het Retranchement, ende 30. Battaillons, de Granadiers, ende Piquetten formeerden 2. andere Colommen geteekent Y., tusschen die van de Dragonders, en de Linien van Communicatie, dese 2. Colommen waren gesouteneert door 30. andere Battaillons geteekent Z., en gevuld van de rest van haer Cavallerie, en Infanterie; en in dese ordre avanceerde den Vyant na ons Retranchement.

en in dese ordre avanceerde den Vyant na ons Retranchement.
Wy Canonneerden haer soo sterck als moogelyk was met onse 6. stukken Canon die op twee Batterye in 't midden gerangeert stonden, welke op het plan geteekent syn, en den Vyant deet ons van gelyken, met eenige stukken die zy op de hoogte voor haer rechter Vleugel hadden gesfelt welke meede op het plan geteekent syn. Mylord Albemarle hat van tyt tot tyt van alle de manœuvres der Vyanden kennis gegeeven aan den Heer Prins van Savoyen, (dewelke zig tot het laeste beyond op de over zyde van de Schelde, op het Retranchement dat de Brugge dekte, op de reduyt geteekent A.A. van waer hy alles konde sien) om zyne Orders te ontfangen; en dewyl hy telkens ordonneerde dat men de Post moest houden, en het Retranchement souteneeren, soo veel als mogelyk was, doende selfs de Infanterie geteekent B.B., uyt het groot Leeger avanceeren, om ons te secoureren, soo ras de Cavallerie en de Bagage gepasseert soude syn, maecte den Graeff van Albemarle alle moogelyke toestel om den Vyant wel te onfangen, doende de 3. nodige openingen die in 't Retranchement moesten weesien, om in en uyt te kunnen gaen, en commandante te hebben met Bouchain en Marchienne, toemaeken, en siende dat de grootste macht in het midden van het Retranchement wilde door dringen, sot hy ordre aen den Graef van Dhona, ingeval den Vyant het zelve forceerde, dat hy met syn Infanterie derwaerts zoudie swenken, om haer in de flank te attacqueren, en soo doende weer terugh te dryven; soo als hy daer na ook deet, dogh fonder dat sulx effect konde doen, dewyl den Vyant seer schielijk, en in goede order tot onder de Musquetterye het Retranchement genadert zynde, het selve ten een uyr na de middag vigoureuselyk deet attacqueren; de eerste Colomme van haer Infanterie, geteekent Y., wierp zig op de reduyt geteekent 8. daer het Regiment van Welderan in lagh, en op de toegemaakte openinge daer neevens, 't welk de groote weghe na Marchienne, en de passage van de Convoyen was. Zy wierden door de onse met een scherp vuyr, en pelottongewyse, wel ontfangen, maer de achterste van haer Colomines, de voorste tot boven op het Retranchement gedrongen hebbende, 't geen aen die kant niet als van puyn en steen was, synde de gront alteinael steenagtig, 't welk aenstonts van selfs afrolde, ende gracht vulde, drong den Vyant tot in het Retranchement, en repousseerde ons volk met de Bayonnetten op de snaphaan, waer op sy het Retranchement aenstonts van alle kanten verlieten, en de vlucht naamen, een deel na de Pontons brugge, en een deel na de Watermole; Mylord Albemarle deet, soo wel als alle de verdere, Generaels Personen, syn uytterste devoir om die van het midden te rallieeren, synde de linker Vleugel, waer by den Graef van Dhona was, met den Graef van Nassau Woudenberg, door den Vyant afgesneeden, en van de andere Troupes gesepareert, dogh alles was te vergeefs. Den Graef van Albemarle sulx siende trachte eenige Regimenten van den rechter Vleugel na het Dorp van Denain, geteekent A., te brengen, om die tusschen de huysen, en inde Abdy te posteeren, en den Vyant op te houden, maer als hy meende gevolght te zyn, vont hy zig byna alleen onder de Vyanden. En soo als hy beeziigh was met het doen van een laestte effort, om het verstrooyde volk voor de Brugge te ralliereeu, wiert hy door de Vyanden gevangen genoomen, en kort daer na naer Valencyn gevoert. Een gedeelte van het voetvolk wierp zig in de Rivier, een gedeelte wierden door de Vyanden gedoot; 2080. wierden crychsgevangen gemaackt, en de rest van de verstrooysels ten getalle van 4080. man, die zig salverden, zyn naderhant in het groot Leeger terug gekomen; onder het getal der verdronkene is den Lieut. Gen. Graef van Dhona, en den Gen. Mr. Graef van Nassau Woudenberg, die seer beklagt wierden. En onder de gevangens den Lieut. Gen. Secking, de Gen. Majoors Prins van Holtstein, Dalberg, en Zobel, de Collonels Graef vander Lippe, Tengnagel, Cavanac, Spaen, en Greck, de Lieut. Collonels Donnelly, Herbshausen, Heuske, Brakel, Munnik en Els; en de Majors Winkel, Fabritz, Bulomo, Till en Moors, 44. Capitains, 109. Lieut. en Vendrigs, als meede 58. Ruyters vande Valckwijk; behalven vier Adjutanten Generals, en den Commandeur van den Amstel.

Den Heer Prins van Savoyen had noch 14. Bataillons, geteekent BB. doen avanceeren tot aen de Schelde alwaer die gerangeert stonden, gereet om over tegaen; doch sy hadden niet in tyts kunnen over komen, dewyle de eene over gebleevene Pontons-Brug, geteekent E., (synde de andere eenige daegen te voren op exprefle ordre na het groot Leger gesonden) geembarasieert was met de Cavallerie, ende Bagages, en op het laeste door ongeluk ook was gebroken, en dat de houte Brug nog niet voltoyt was: En dienden der halven niet anders, als om te favoriseeren de retraitte van de overgeblevene verstroyfels, die aen de Brug op malkander gepropt stonden; het Vyantlyk Leeger bestont uyt 133. Bataillons en 250. Esquadrons; en floeg sy na het eyndigen van deesle actie needer, met de linker Vleugel op de hooge by hurtebize, het midden by Eseaudain, ende Rechter Vleugel voorby Bouchain by marque, makende de eerste Linie front na de Schelde, en de 2. na de Scarpe.